

Rīgā, 2018. gada 31. oktobrī.

13. Saeimas Ilgtspējīgas attīstības komisijas deputātiem

Par Ilgtspējīgas attīstības komisijas darba pēctecību un iesākto darbu turpināšanu

Ilgtspējīgas attīstības komisijas¹ (Komisijas) vīzija – valstī izveidots stratēģiskās plānošanas, vadīšanas un izpildes uzraudzības mehānisms, kuru koordinē Latvijas Republikas Saeima. Komisija 12. Saeimas darbības laikā ir izvērtējusi Ministru kabineta sagatavotos progresa ziņojumus par Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam (Latvija 2030) un Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2014. – 2020. gadam (NAP 2014– 2020) īstenošanā panākto progresu. Arī 13. Saeimā Komisijai, sadarbībā ar Pārresoru koordinācijas centru (PKC) un atbildīgajām ministrijām, būtu jāturpina sekot NAP 2014 - 2020 izpildes indikatīvajiem rādītājiem. **Viens no būtiskākajiem komisijas uzdevumiem būs Nacionālā attīstības plāna 2021 - 2027. gadam (NAP 2021 - 2027) izstrādes uzraudzība. Mūsaprāt, izstrādājot NAP 2021 - 2027, noteikti būtu jāņem vērā plāni par iespējamo administratīvi teritoriālo reformu un tās ietekmi uz izglītības, veselības, satiksmes un citām nozarēm.** Nacionālās attīstības padomē² šā gada 4. oktobrī ir izskatīts un atbalstīts NAP 2021 - 2027 koncepts un uzticēts PKC organizēt darbu ar nozaru ministrijām, sociālajiem un sadarbības partneriem un ekspertiem, lai vienotos par NAP 2021 - 2027 iekļaujamām prioritātēm un rādītājiem. Uzraugot NAP 2021 - 2027 izstrādi, Komisijas deputātiem būs iespēja piedāvāt alternatīvus risinājumus. **12. Saeimas laikā Komisija, lai sasniegtu Latvijas vidējā termiņa un ilgtermiņa attīstības plānošanas dokumentos ietvertos mērķus, ir pieņēmusi vairākus Saeimas apstiprinātus lēmumus, kuros Ministru kabinetam doti konkrēti uzdevumi.** Komisija vairākās sēdēs ir sekojusi lēmumos noteikto uzdevumu izpildei un secinājusi, ka uzdevumu izpildi Ministru kabinets kopumā veic sekmīgi. **Tomēr, Komisijas ieskatā, šādu lēmumos noteikto uzdevumu izpildei būtu jāseko līdzī:**

---

¹ Ilgtspējīgas attīstības komisija tika izveidota 2014. gada 6. novembrī

² Nacionālās attīstības padome ir 2014. gada 24. janvārī Ministru prezidenta izveidota koleģiāla koordinējoša institūcija, kas nodrošina valsts ilgtermiņa attīstības plānošanu un novērtēšanu, kā arī rosina strukturālās reformas valsts pārvaldē, lai veicinātu attīstības plānošanas sasaisti ar finanšu plānošanu un valsts un pašvaldību institūciju pieņemto lēmumu savstarpējo saskaņotību.

Padomes dienaskārtībā ietilpst dažādi ar valsts ilgtermiņa attīstību un politikas plānošanu saistīti jautājumi, t.sk. valdības deklarācijas un valdības rīcības plāna īstenošanas uzraudzība, valdības budžeta prioritāšu vērtēšana, nozīmīgāko reformu plānošana, īstenošanas uzraudzība un novērtēšana, kā arī Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2014.–2020. gadam un Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam īstenošanas uzraudzība un novērtēšana.

1. 2016. gada 9. jūnijā Komisijā un 16. jūnijā Saeimas plenārsēdē pieņemtajā lēmumā **“Par uzdevumiem, kas veicami, lai nodrošinātu Latvijas dabas resursu un publisko aktīvu ilgtspējīgu, efektīvu un racionālu apsaimniekošanu”** turpmāk uzmanība, mūsu ieskatā, jāpievērš šādu uzdevumu izpildes progresam:

1.1. **Uzdevums:** *“Saskaņā ar Latvijas vidēja termiņa un ilgtermiņa attīstības plānošanas dokumentos ietvertajiem mērķiem par Latvijas zemes resursu potenciāla izmantošanu izstrādāt zemes politiku vidējam termiņam, kas veicinātu neizmanto zemju novirzīšanu produktīvai, ekonomiski izdevīgai un ilgtspējīgai izmantošanai, sekmējot uz zinātņi balstītu vietējo resursu taupīgu izmantošanu, radot jaunus, tirgū pieprasītus konkurētspējīgus produktus, kas saražoti, izmantojot inovatīvas un modernas biotehnoloģijas, vienlaikus dodot pozitīvu ieguldījumu Latvijas siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas saistību izpildē un arī turpmāk nodrošinot Latvijas kā “zaļas” valsts tēla saglabāšanu”*

Virzība: 2018. gada 10. oktobra sēdē VARAM informēja, ka izstrādājusi informatīvo ziņojumu *“Latvijas zemes apsaimniekošanas politika”* (izsludināts 20.09.2018. VSS - VSS-967). Šobrīd tiek apkopoti visu ministriju saskaņojumi. Izveidotajai Zemes politikas konsultatīvajai padomei³ jāizdiskutē un jāizskata ministriju sniegtie priekšlikumi un iebildumi, pēc tam 2018. gada novembrī, zemes politiku varēs virzīt apstiprināšanai Ministru kabinetā. Zemes politikas virsmērķis ir zemes ilgtspējīga izmantošana, kas nodrošina ekonomisko izaugsmi, iespēju vienlīdzību un klimatnoturīgu attīstību, ievērojot līdzsvaru starp saimniecisko darbību, bioloģisko daudzveidību un klimata pārmaiņu mazināšanu. Arī lauksaimniecības atbalsta politika veicina arī zemes kā dabas resursa ilgtspējīgu apsaimniekošanu un dod ieguldījumu klimata pārmaiņu mazināšanā, piešķirot atbalstu par ilgtspējīgu ražošanas prakšu piemērošanu un nodrošinot sabiedriskos labumus vides jomā. **Mūsaprāt, būtu nepieciešams sekot līdzi zemes politikas apstiprināšanai Ministru kabinetā.**

---

³ Saskaņā ar Ministru kabineta 2017.gada 24.oktobra sēdes protokollēmuma Nr.52 37.§ 3.punktu Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (turpmāk – VARAM) sadarbībā ar Pārresoru koordinācijas centru ir izveidojusi starpnozaru konsultatīvo padomi, kurā iekļauti Ekonomikas ministrijas, Finanšu ministrijas, Tieslietu ministrijas, Zemkopības ministrijas, Satiksmes ministrijas, Pārresoru koordinācijas centra, Valsts zemes dienesta, Vides konsultatīvās padomes, Latvijas Pašvaldību savienības, Biedrības “Latvijas Lauku forums”, Latvijas Teritoriālpilnvarotāju asociācijas, Lauksaimnieku organizācijas sadarbības padomes pārstāvji, Zemes politikas pamatnostādņu izstrādei, kas ir plānotas kā konceptuāls ilgtermiņa attīstības skatījums zemes izmantošanas politikā, tai skaitā, lai rastu kopēju politikas plānošanas platformu virzībai uz zemes resursu efektīvu izmantošanu oglekļa mazietilpīgas ekonomikas attīstībai Latvijā. Padome šobrīd ir uzsākusi aktīvu darbību par zemes politikas ietvaru, tajā skatāmajiem jautājumiem, par zemes politikā sasniedzamajiem mērķiem un politikas principiem.

- 1.2. **Uzdevums:** *''ZM sadarbībā ar FM izskatīt iespēju finanšu līdzekļus, kas iegūti no atmežošanas kompensācijām, novirzīt siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas atbalsta programmu finansēšanai, lai veicinātu oglekļa dioksīda piesaistes palielināšanu, piemērošanos klimata pārmaiņām.''*

Virzība: Latvija ir uzņēmusies starptautiskās saistības samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas, un lauksaimniecība ir viena no lielākajām siltumnīcefekta gāzes radošajām nozarēm, tādēļ Latvijas saistības klimata pārmaiņu jomā padara neskaidru lauksaimniecības nozares attīstību ilgtermiņā. 2018. gada 10. oktobra Komisijas sēdē atbildīgā Zemkopības ministrija informēja, ka ir sagatavots prioritārā pasākuma pieteikums vidējam termiņam - atmežošanas kompensācijas. VARAM kopā ar Fizikālās enerģētikas institūtu aprēķina iespējamo pasākumu ietekmi uz mērķu sasniegšanu. VARAM uzskata, ka mērķis netiks sasniegts. Visām ministrijām būs jāvienojas par papildu pasākumiem, kuri jāveic līdz 2018. gada beigām. Saskaņā ar priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Enerģētikas savienības pārvaldību līdz 2018. gada 31. decembrim Ekonomikas ministrijai Eiropas Komisijā ir jāiesniedz Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.-2030. gadam, kurā jābūt iekļautai arī klimata komponentei. Atbildīgās ministrijas šobrīd strādā divās darba grupās, kas skata jautājumu kontekstā ar klimata un enerģētikas jautājumiem. **Mūsaprāt, jābūt pārliecībai, ka 2018. gada beigās ministrijas ir panākušas vienošanos mērķa sasniegšanai.**

- 1.3. Komisija arī ir konstatējusi atsevišķas problēmas, kas nav tieši minētas uzdevumos, bet izriet no Latvijas dabas resursu un publisko aktīvu ilgtspējīgas, efektīvas un racionālas apsaimniekošanas. Nopietna problēma ir **apgrūtinājumu un aprobežojumu neierakstīšana zemesgrāmatā**. Komisija ir konstatējusi gadījumus, kad Zemesgrāmatā neparādās nekustamajiem īpašumiem ar dabas aizsardzību saistītie uzliktie apgrūtinājumi un aprobežojumi. **Ar šiem apgrūtinājumiem un aprobežojumiem tiek ierobežota, vai liegta saimnieciskā darbība konkrētos nekustamajos īpašumos vai to daļās, kā arī var tikt pazemināta nekustamā īpašuma faktiskā tirgus vērtība.** Praksē ir bijuši gadījumi, kad tiek iegādāti nekustamie īpašumi saimnieciskās darbības veikšanai, bet tikai pēc iegādes īpašnieki uzzina, ka tiem ir Dabas aizsardzības pārvaldes un Valsts meža dienesta uzlikti Zemesgrāmatā neierakstīti apgrūtinājumi un aprobežojumi. Šobrīd, pērkot nekustamo īpašumu, **lai pārliecinātos par to, vai īpašumam ir uzlikti apgrūtinājumi un aprobežojumi, jāskatās vairākās valsts datubāzēs, kā piemēram, - Valsts vienotajā**

datorizētajā zemesgrāmatā, Valsts Zemes dienesta informācijas sistēmā *kadastrs.lv*, Dabas aizsardzības pārvaldes dabas datu pārvaldības sistēmā *OZOLS*, VSIA "Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi" uzturētajā *Meliorācijas digitālajā kadastrā*, kā arī pašvaldībā jāpārliedz par nekustamā īpašuma aktuālo statusu attiecīgās pašvaldības teritorijas plānojumā.

Virzība: Šobrīd tiek veidota ‘‘Apgrūtinājumu teritoriju informācijas sistēma’’, kura atradīsies Valsts zemes dienesta pārvaldībā. Plānots, ka šajā sistēmā būs visi apgrūtinājumi, kas neizriet no līgumsaistībām. Izstrādei šobrīd aktīvi iegūst informāciju no komunikāciju turētājiem un pašvaldībām. Kadastrs nākotnē varēs saņemt no šīs sistēmas informāciju par apgrūtinājumiem. **Komisijas ieskatā vairāku ar īpašumiem saistītu datubāzu uzturēšana vienlaikus ir nelietderīga un lietotājam nedraudzīga, tādēļ Ministru kabinetam, apkopojot esošās datu bāzes, būtu jāizveido vienota Latvijas nekustamo īpašumu datubāze, kurā vienkopus atrodama pilna informācija par īpašumiem, tiem noteiktajiem apgrūtinājumiem, aprobežojumiem, teritorijas plānojamu un cita informācija. Mūsaprāt, jāraugās, lai Ministru kabinets izveidotu ērtu un saprotamu informācijas sistēmu, kas ļautu iedzīvotājiem un potenciālajiem investoriem iegūt pilnu nepieciešamo informāciju par nekustamo īpašumu.**

2. 2015. gada 9. decembrī jūnijā Komisijā un 17. decembrī Saeimas plenārsēdē pieņemtajā lēmumā ‘‘Par uzdevumiem, kas veicami kvalitatīva vispārējās izglītības iestāžu tīkla izveidošanai un ar izglītojamo telpisko mobilitāti saistīto problēmu risināšanai’’ Ministru kabinetam dotie uzdevumi tiek pildīti sekmīgi, tomēr nākotnē šā **Komisijas lēmuma izpilde, mūsaprāt, būtu jāskata kontekstā ar jaunu iespējamo administratīvi teritoriālās reformas īstenošanu.**
3. 2018. gada 13. jūnijā Komisijā un 21. jūnijā Saeimas plenārsēdē pieņemtajā lēmumā ‘‘Par Latvijas Inovāciju un tehnoloģiju atbalsta fonda izveidi’’ Ministru kabinetam dotie uzdevumi ir izpildes sākuma stadijā. Ministru prezidents ir noteicis Ekonomikas ministriju kā atbildīgo ministriju. Šobrīd **Ekonomikas ministrija gatavo ziņojumu** ar konkrētiem uzdevumiem iesniegšanai Ministru kabinetā, kur **ātrākais iespējamais ziņojuma apstiprināšanas laiks varētu būt 2018. gada decembris.** 2018. gada 24. oktobra sēdē, iepazīstoties ar Ekonomikas ministrijas piedāvājumu un redzējumu, **Komisija Latvijas Inovāciju un tehnoloģiju atbalsta fonda (Fonda) izveides kontekstā akcentēja šādu veicamo pasākumu lietderību:**

- 3.1. Lai izveidotu Fondu, jāizstrādā un jāīsteno fiskāli ilgtspējīgas strukturālās reformas inovāciju sistēmas izveidē un zinātnes un pētījumu finansēšanas pilnveidošanā, kā arī fiskālās telpas ierobežoto iespēju dēļ jāizvērtē budžeta programmas un, iespējams, jāsamazina valsts attīstību maz ietekmējošās programmas. Fonda izveidošana skar vairāku ministriju atbildības un kompetences sfēras, tādēļ, lai izvairītos no nesaskaņām starp ministrijām un salāgotu to intereses, mūsu ieskatā, būtu **nepieciešama Ministru prezidenta tieša pārraudzība pār Fonda izveidi.**
- 3.2. **Mūsuprāt, jāraugās, lai tiktu īstenots viens no lēmuma pamatuzdevumiem: “sadarbībā ar augstskolām un komercsabiedrībām atbalstīt cilvēkresurusu pētnieciskās kapacitātes paaugstināšanu komercsabiedrībās, tai skaitā industriālo doktoru sagatavošanu”**, kā arī jāmeklē risinājumi, kā atbalstīt agrīnā stadijā esošas zinātnē un modernajās tehnoloģijās balstītas komercsabiedrības.
- 3.3. Lēmumā par Fonda izveidošanu noteikts, ka *“Fonds sadarbojas ar Latvijas Zinātnes padomi, kas pēc Fonda uzaicinājuma var organizēt programmu un pretendentu iesniegto projektu neatkarīgu zinātnisko ekspertīzi”*. **Komisijas ieskatā noteikti jāparedz iespēja veikt programmu un projektu neatkarīgu zinātnisko ekspertīzi.**
- 3.4. Lēmumā par Fonda izveidi noteikts, ka *“Fonds ir valsts kapitālsabiedrība, kas strādā Izglītības un zinātnes ministrijas, Ekonomikas ministrijas un Finanšu ministrijas pārraudzībā.”* Šobrīd nav skaidrs, vai Fonds jāizveido kā jauna juridiskā persona vai jāveido uz kādas esošas, piemēram, ALTUM bāzes. **Mūsuprāt, noslēdzoties Fonda pilotprojektam, nepieciešams izvērtēt, kādam jābūt Fonda institucionāli juridiskajam ietvaram.**
- 3.5. Lēmumā par Fonda izveidi noteikts, ka *“privātā sektora finansējums ir obligāts projektu īstenošanai komercializācijas bloka programmu ietvaros”*. **Komisijas ieskatā Fonda programmās un projektos jānosaka elastība attiecībā uz privātā sektora līdzfinansējuma modeļiem.**
- 3.6. **Mūsuprāt, vajadzētu paredzēt Fonda atbalstu programmām un projektiem Latvijas reģionos un attīstības centros**, lai nodrošinātu vienmērīgu tehnoloģiski ietilpīgāku preču un pakalpojumu ražošanas attīstību visā Latvijā.

3.7. 2018. gada 23. un 24. aprīlī Komisijas priekšsēdētāja L. Straujuma un Komisijas deputāts I. Zariņš kopā ar vadošiem Latvijas zinātnes institūciju pārstāvjiem iepazinās ar Zviedrijas zinātnes pārvaldības un inovāciju atbalsta sistēmu, Zviedrijas parlamentā tikās ar parlamenta Izglītības komisijas un parlamenta Rūpniecības un tirdzniecības komisijas deputātiem, kā arī bija vairākas tikšanās ar Zviedrijas valsts un privātajiem inovāciju fondiem. Pavisam kopā šo divu dienu laikā notika 11 dažādas tikšanās. Šo vizīti organizēja Latvijas vēstniecība Zviedrijā. Zviedrija ir viena no inovētspējīgākajām valstīm pasaulē, tādēļ tika gūta pārlicība, ka, veidojot Fondu, jāizmanto tie principi, uz kuriem balstās Zviedrijas inovāciju ekosistēma.

Mūsu ieskatā, 2019. gada pirmajā pusē būtu vēlams organizēt Latvijas delegācijas vizīti Zviedrijā, kur praktiskie fonda veidotāji (ministriju, zinātnes un Komisijas pārstāvji) iepazītos ar šādu inovāciju fondu praktisko darbu, juridiskajām, finansējuma un vadības niansēm, kā arī to, kā Zviedrijas parlaments īsteno Zviedrijas inovāciju ekosistēmas parlamentāro uzraudzību.

Ilgspējīgas attīstības komisijas priekšsēdētāja

Laimdota Straujuma